

Alte Drucke

APOLOGIA || FRANCISCI || MONTANI PRO SOCIETATE || IESV IN GALLIA. || CONTRA ANTONII ARNALDI || Aduocati Parisiensis Philippicam. || Ex Gallico in ...

Richeome, Louis

Cracoviae, 1597

Caput LXV.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-154864

re mirandum non est, cur in Iesuitas rabiosi instar canis latratu & morsu insurgas: spiritus, quo agitaris, & natura, que tibi sorte infelici obuenerit, directe spiritui & Iesuitarum naturę aduersatur. Nec mirum, si Iesuite tanto conatu hærescon, potissimum huius ætatis, extirpationem & abolitionem urgeant: id enim agunt instinctu illius spiritus, quem à Deo acceperunt, hæresibus cunctis contrarium, & ad illas de medio tollendas planè accommodatum. Debellare enim hæreses, Iesuitarum labor, certamen & trophæum est. Nec mirum tot actionum generibus Iesuitas occupari, & quasi cuniculis actis, Ministros, totumq; ministerium subuertere vellet, cum vt Ministri dicunt, *omnibus rebus sese immisceant, omnia peruertant & corrumpant.*

CAPVT LXV.

Satis fit querelis quorundam Catholicorum.

ILLVD vehementer miror, esse Catholicos, qui fateantur quidem, Iesuitas Reipub. multum utilitatis adferre; conquerantur tamen, quòd in rerum administratione nimis multa sibi sumant, quasi soli omnia agere & regere velint. Quorum oratio non longè abit ab oratione hæreticorum, qui palàm & sine verborum inuolucris Iesuitas calumniantur. At isti dicunt; *Iesuitas omnibus actionibus sese immiscere, & sic calumniantur tectè & quasi sub velo.* Illorum oratio calumnia est, & quidem admodum dentata; horum, detractio, leuioris velut ictus & morsus. Hostium tamen nostrorum Catholici isti causam incōsideratè & imprudenter agunt, quibus nihil gratius, quàm Iesuitas videre omni hominum generi exosos & inuisos. Iesuite multa quidem munera sibi sumpserunt, & exequuntur etiam opportunè, instituunt iuuentutem, qui labor non mo-

Munera Iesui-
tarum.

dò Deo gratissimus, sed etiam his temporibus, quamvis arduus & difficilis sit, utilissimus & maximè necessarius ad stabilienda Catholicę fidei dogmata, & ad hæresin in ipsis suis fibris & radicibus adhuc delitescētem excindendam. Nec fugiunt munus tradendę Christianę doctrinę, concionandi, confessiones audiendi, ægros, afflictos, & eos, qui in carcere, consolandi, pauperum egestatem subleuandi, concordiamq; inter dissidentes redintegrandi. Conspiciuntur Iesuitæ in scholis, in templis, in cathedris, in carceribus, in triremibus, inter Catholicos, hæreticos, paganos, Turcas, vno verbo ubiq; vt in omnibus prodesse possint.

Quod si hæc & similia, quæ ad Dei gloriã animarumq; salutem agunt, sancta sunt, & verè Christiana professione digna opera; par est, vt Societatem hanc tam occupatam pro bono communi, magni pendant; hosq; tam pios conatus Iesuitarum, potiùs laudibus extollant, & ubiq; prædicent, quàm arrogantię & superflue operæ notâ insigniant. Non sedent Iesuitæ ad clauum Reipub. nec gubernacula tenent; sed ministrant, fugiuntq; non modo ciuile, sed & Ecclesiasticum regimen. Neque impediunt, quò minùs quiuis alius, cui ea mens, iisdem actionibus insistat & infudet; nec tam ex suo, quàm ex aliorum vsu & fructu tantos labores suscipiunt; ad ipsos præter laborem vix quicquam redit; totus prouentus redundat ad alios. Quis vnquam paterfamilias horto suo fœcunditatem crimini dedit? Quę ciuitas vnquam exprobrauit Medicis sedulitatem, qua ægros curant, & quidem gratis, nulla spe stipendii? Quantò minùs igitur Catholici indignari deberent ob fructus, quos Societatis hortus toti Reip. parit, & ob medellam, qua medentur infirmis.

At immiscent se statui, sue Reipub. ciuili negotiis. Status iste nō multis ab annis auctoritate & existimatione multum creuit.

Nam

Nam ex sententia *Machiauellistarum* cælum & terram complectitur, & præ illo nihili faciunt ipsum Deum, & si Deus impios horum conatus non retundat, nouam turrim Babyloniam in ipsis præscæ illius rudetibus & ruinis struent, spe Deum de throno suo deturbandi, & in locum illius *statum suum* substituendi. Status iste omnia ad se non trahit, sed rapit, totumq; mundum legibus frenare molitur, nec patiuntur isti politici & *statiani* (nouis enim sectis noua cudenda sunt cognomenta) vt quidquam suscipiatur pro salute animæ, pro fide, pro Religione, nisi cum respectu ad politiam, aut statum; si quid dicatur, agaturue contra hæresin, contra atheismum, contra alia scelera, & nisi oratio saccaro, melle, papauere, & sesamo condita & oblita adhibeatur, in *statum* scelus inexpiabile committitur.

At quid monstri hætenus inuisi & inauditi iste status est? *Quid sit status,* Aspiciamus propius, ne si fortè Iesuite eius negotiis sese immisceant, in istorum tanto zelo flagrantium indignatione incurrant. Si status nomine significatur regimē supremum temporale, Monarchicum, Aristocraticum, aut Democraticum, aut regimen subalternum Conestabilis, aut equitum Magistri, Gubernatoris, Cancellarij, Præsidis, aut alterius ex horum numero; arbitror neminem tam impudentem fore, qui dicere audeat, Iesuitas in officia & functiones horum statuum inuolare, cum ab his arceantur, & cōmunibus Ecclesiæ legibus, & suæ Societatis institutis. Nemo, inquit S. ^{2. Tim. 2.} Paulus, *militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Ministri hac ratione statibus sese ingerunt, nam bella mouerunt, milites cōscripserunt, pecuniam exegerunt, & similia munia ad statum & politiam propriè spectantia obierunt. Commentaria Domini de Monluc, Tribuni militum, fideliter hoc posteritati testantur. Iesuite non immiscent se huiusmodi negotiis: quod si nonnunquam reperiuntur in castris, viuunt & agunt

Gg 3

ibi,

ibi, non vt milites, sed vt Religiosi. Edmondus Augerius erat in castris, cum Rupella obsideretur mandato Regis Caroli; non vt thorace ahenò tectus, gladioq; cinctus militaret, sed vt Sacrosanctum Missæ sacrificium celebraret, vt concionaretur, vt ægros & moribundos re & verbis consolaretur, utq; ex regulæ suæ præscripto summis & infimis, nobilibus & ignobilibus, ope sua præsto esset.

Domi verò & in vrribus nihilo plus de Magistratuū officijs obeundis cogitant, sed quæq; munere suo fungi sinūt, id vnū curantes, ne ipsi suis desint partibus. Quòd si alios cohortant, vt vitā rectè instituunt, suasq; actiones ad Dei gloriam referant; si vitia eorum, quibus politiæ cura commissa prætextuq; status & politiæ Religionem pessundant, redarguunt: si Ecclesiæ variis calamitatibus præstæ, totq; ærumnis exercitæ, opem pro viribus ferunt; id non est, status & Reipub. munia sibi arrogare, sed boni Catholici instar cōmodis Ecclesiæ seruire, sine qua politia & cura status in Reipub. nihil aliud est, quàm corpus sine anima. Ad hoc autem præstandum obligantur omnes, qui Christiani sunt nō modò voce, sed & re, potissimùm illi, qui aliquem dignitatis gradum in Ecclesia obtinent, nisi tandem damnari velint tanquam desides & præuaricatores in domo Dei, & in ordinem illorum coniici, quos Dominus *Mercenarios* appellat, qui viso lupo fugam arripiunt, deserto in mediis periculis grege. S. Athanasius Ecclesiasticus erat. S. Bernardus Religiosus; quorum vocatio & vacatio tota spiritualis; nihilo minus cum viderent hæreses & schismata, quæ Ecclesiam diuexabant, loquebantur, scribebant, obsistebant, & nihil intentatum relinquebant, vt Religionem tuerentur, quam scelerati euertere conabantur. Si Iesuite suæ duntaxat vtilitatis cura tangerentur, optarent utique, vt ab omnibus negotiis expediti, quiete, & sine cuiusquam interpellatione Deo, sacra-

Ioan. 10.

sacra-

sacrarum literarum meditationi, cælestiumq; rerum contemplationi vacarent; sed tempus arma poscit: nubila, grando tempestates, quibus ecclesia conflictatur, serenitatem istam, secessum tam quietum minime concedunt. Remus potius sumendus, & ars nautica facitanda est, ut nauiculæ Petri tantis fluctibus agitatæ subsidij nonnihil afferant. Per multa agunt, quibus profectio tanquam iniucundis supersederent, nisi necessitas non otiosos, sed negotiosos flagitaret. Quidquid tamen agunt, nihil in *statum* & *politiam* committunt; cum ubiq; instituto suo conuenienter actiones suas instituant pro defensione Ecclesiæ; neque dant Reipub. iustam de se conquerendi causam. Cogitent igitur Catholici illi, etiam atq; etiam rogo, quid sibi velint, cum Iesuitas tanquam nimium sibi de alienis negotiis vendicantes traducunt; caueantque ne ipsimet fidem suam tam parui æstimando, Rempub. perdant, neue quærendo quietem terrenam, spe sua falsi, æternam quoque amittant.

Sed alios inuenire est, qui magis cum hæreticis sese conformantes, fatentur quidem, Iesuítas esse Reipub. vtilis; conducere tamen pacis custodiendæ causâ, ut ex Regno quantocyus abeant: non enim eorum abitu, mundum illapsurum ruiturum, mille enim quingentis annis absque Iesuitarum operâ mortales vixisse, victuros utique sine eadem imposterum quoque. Isti largiuntur aduersariis liberaliter, quicquid in optatis habent: sed si Iesuítæ tempestatem, quæ extitit, excitarunt, credo tam imprudentes non fore, ut discessum, vel etiam deiectionem in mare *Ionæ instar*, abnuant: quod in Tercera ipsis contigisse paulò antea optabas. Sed nego, bellorum fuisse auctores: imò affirmo, per ipsos, quâ licuit, cohibitum, & sopitum cruentum illum Martis impetum.

Nullum adhuc in Gallia habebant Collegium, anno M.
D. LX.

Aliorum opinio
de Iesuítis.

*Caluinistæ sunt
auctores bello-
rum in Gallia.*

D. LX. quando Gallia sanguine ciuili madebat, & miseran-
do incolarum suorum interitu tabescebat; quando omnes
omnium locorum anguli, & ipsi aëris latissimè patentes cā-
pi resonabant, non tantum armorum strepitu, sed etiam cla-
moribus & eiulatibus virginum, viduarum, senum, infan-
tium, Sacerdotum, laicorum, & innumeræ multitudinis;
quibus omnibus laniena plusquam barbarica parata erat,
quando Religio & Gallia in cineribus & ruinis templorum
& altarium suorum penè sepultæ erant, vt vestigia, quæ ad-
huc extant, abundè testantur. Iesuitæ non excitarunt illas
tempestates, nec illa incendia, nec illas furias terrestres, sed
hæretici, qui ad perdendas, & sempiterno exitio demergē-
das animas, longè tetriores & immaniores pestes, quàm ad
perniciem corporum, ex ipsis inferorum recessibus euocas-
sent, nisi Deus grassantium furori Iesuitas, aliosq; viros pro-
bos obiecisset, ne vlteriùs procederent. Et qui dicunt, fa-
cilem fore iacturam Iesuitarum; illi seculi nostri calamitates
neq; satis capiunt, neq; etiam diuinam prouidentiam nutan-
tibus & labentibus rebus huiusmodi auxiliores (vt alios
Religiosos antea actis temporibus) submittere solitam satis
assequuntur. Nam licet Iesuitarum opera solis scholarum
parietibus circumscriberetur; tamen absentibus Iesuitis, ex-
perientia docebit, quantum beneficium Gallicæ iuuentuti
contulerit Deus, quando tales Magistros misit, quales san-
ctus ille & cum primis eruditus vir Ioannes Gerson, Cancel-
larius Parisiensis, vehementer optabat, ad instaurationem
illius Academiæ, totiusq; Ecclesiæ. Ducenti iam propemo-
dum interfluxerunt anni. Clarè etiam constabit, quàm dif-
ficile sit, iuuentutem seculo tam deprauato rectè informare,
& in officio continere, quamq; solertes & industrii hac in re
aliarum professionum Magistri sint futuri. Si Iesuitæ tanta
lectionum frequentia, confessionibus, exhortationibus, ad-
moniti-

Votum Ioh. Gersonis.

monitionibus, industria & sollicitudine indefessa, studio perenni, totq; Christianæ charitatis exercitationibus lasciuiantis ætatis proteruiam vix intra recti limites coërcere potuerunt; quid agent Doctores seculares, quibus nec eiusmodi mens, nec talia media & remedia, quorum potior pars potius priuata, quàm publica commoda quærit?

Quòd si hanc viam ingredi, iisq; quibus antea caruimus, facile etiam impofterum nos carituros asserere velimus, antiquis tenebris denuò inuoluemur. Caruit Ecclesia trecentis annis S. Basilio, S. Gregorio Nazianzeno, S. Chrysostomo, S. Hieronymo, & id genus aliis Doctoribus & Religiosis; quingentis annis S. Benedicto & ab ipso cõdita familia: plusquàm mille annis S. Bernardo & Bernardinis, plusquàm mille ducentis annis S. Dominico, S. Francisco vnâ cum Dominicanis & Franciscanis: Annè igitur Deo huiusmodi adiutores Ecclesiæ subministrante quisquã prudens dicere potuisset, nihil opus est his auxiliis & suppetiis? mundum enim eis hætenus caruisse, & futuris etiam ætatibus sine incommodo carere posse; neq; enim ab his Vniuersi salutem pendere? Neq; alicuius roboris est hoc argumentum: *Caruimus antea hoc vel illo; sine damno igitur eodem posthac quoq; carebimus*: quia nouis necessitatibus, opus est nouis auxiliis. Iuuenis florente æuo multis caret, quibus senio iam confectus nō sine incommodo careret. Mundo adhuc recenti & à suis primordiis non longè progresso, moris non erat vsque ad tempora Noë vesci carnibus, vel adhibere potui vinum. Cur mos hic antiquatus desit? Cur Medici profitentur carnem nostram sine carnis esu deficere, vinumq; conuiuiorum animam esse? Nauium vsus incognitus mansit vsq; ad ætatem Noë. Homeri & Virgilij memoria nesciebatur vsus & vtilitas *acus nautica*, vt altum classis securæ teneret; hinc littus semper legebant, vt videre licet in ve-

terum nauigationibus, etiam *Aeneæ*, quæ à *Virgilio* descripta. Num propterea relegenda sunt littora, magnetisq; inuentum diuinum, nauesq; repudiandæ, dicendumque, iis nihil opus esse, utpote quibus mundus multis annorum cēturijs caruerit? Non dubito, quin *Gallia* consistere possit sine *Iesuitis*: Caruit rebus magis necessariis, sed suo damno: Caruit quingentis annis cognitione Dei, sicut *Turcia* caret *Christo*, *Anglia* & regiones hæreticæ fide *Catholica*. Fides non pendet à *Iesuitis*, quippe illis antiquior, & mater & Domina eorum; pro fide tamen conseruanda & amplificanda *Iesuite* nullos labores recusant. *Deus*, inquires, *alios in illorum locum sufficiet*. Potest id quidem, quia omnipotens; sed forte non substituet, ut puniat ingratos, qui tanta leuitate repudiarunt, quos ipse ut idoneos Ecclesiæ suæ defensores miserat. Nihil sine causa facit, neque quidquam etiam mutatur absq; causa. Iudicauit necessarium, ut Ecclesiæ suæ *Iesuitas* mitteret in hoc mundi occasu. Qui hoc consilium & auxilium contemnent, contemnentur vicissim à Deo, qui in interitu quoque illorum ridebit, & *Iesuitas* aliò transferet, ut ingrati poenas luant, privati & fructu & umbra arboris illius, quæ vberes fructus in aliud trāslata solum proferet. *Iesuite* quidem facile carebunt *Gallia*, nam totum mundū patriam habent, & honorificentius alibi accipientur, quàm in *Gallia*, maximè si à Ministris regatur, cælumq; promerebuntur in definenti diuini cultus amplificatione. Ut pacem cum hæreticis ineant, fieri nequit; nisi mentem sanam exuant, propter rationes, quas suprà exposui,

CAPVT LXVI.

Refelluntur calumniæ, quibus Arnaldus Societatis nomen impetit.

Postquam